

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ, ТУРИЗМУ, НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ ТА РЕЛІГІЙ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ЮНАЦТВА»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

«Молодіжний краєзнавчий гурток в бібліотеці»

Методико-практична рекомендація

ЗАПОРІЖЖЯ 2023

УДК 908 : 061

Молодіжний краєзнавчий гурток в бібліотеці : методико-практична рекомендація / уклад. : Л. Г. Головка ; комун. закл. «Запорізька обл. б-ка для юнацтва» Запорізької обласної ради. – Запоріжжя, 2023. – 8 с.

В методико-практичній рекомендації розглядається питання гуртування молоді в бібліотеці з метою вивчення історії та культури Запорізького краю, створення краєзнавчого гуртка та методики молодіжної дослідницької роботи.

Розраховано на бібліотечних фахівців.

Укладач:

Л. Г. Головка

Відповідальна за випуск:

В.В. Писанець

Хто така молодь? Згідно з українським законодавством, це люди, яким від 14 до 35 років. Молодь є рушійною силою і значною частиною українського суспільства, а в планетарному масштабі – майже половина населення планети. І від неї залежить, як буде розвиватися суспільство далі.

Саме молодь є основною рушійною силою позитивних змін та перетворень, які відбуваються в Україні, а сьогодні разом зі старшим поколінням захищає нашу країну від російської агресії.

Важливо, щоб молодій людині було цікаво бачити себе в майбутньому, вдосконалювати та реалізовувати себе.

В питанні комунікації з молоддю ХХІ століття є довіра, чесність і наш соціальний меседж - «зробіть щось для себе».

Ми маємо орієнтуватися на молодь як цінність, давати їм «кермо в руки». Це дає більш позитивний результат, ніж змушення йти по второваній дорозі.

Об'єднані спільними інтересами для здійснення спільної діяльності, спрямованої на задоволення духовних та інших нематеріальних потреб, соціального становлення й розвитку, молоді люди створюють громадські організації, клуби, гуртуються.

А стратегічною метою бібліотеки є створення умов для самореалізації та творчого розвитку кожної молодої людини, реалізації їх інноваційного потенціалу, вихованні покоління людей здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя.

Про ініціативну запорізьку молодь, яка під час війни вивчає історію і культуру рідного краю, створює медіапродукти та робить свій внесок в дослідження української та європейської спадщини, і об'єднану в краєзнавчий дослідницький гурток «Долоні», що працює в Запорізькій обласній бібліотеці для юнацтва, йдеться в методико-практичній рекомендації.

Початок. Ідея організувати в бібліотеці краєзнавчий гурток виникла після вдалої реалізації проєкту зі створення короткометражного фільму «Закинутий юдейський цвинтар на Верхній Хортиці», який отримав друге місце в Україні під час Міжнародного молодіжного конкурсу для учнівської молоді «Місцеві єврейські цвинтарі» від Centropa/ESJF» (1921 рік) та колективної поїздки учасників проєкту до Міжнародного єврейського табору Самбатіон «У тіні Карпат» (сmt. Славське, Львівська область).

Молоді люди так захопилися вивченням історичної спадщини, що про завершення краєзнавчо-дослідницької роботи не могло бути й мови. Тому у вересні 2021 року бібліотечний краєзнавчий гурток «Долоні» почав свою роботу.

Мета. Розвивати критичне мислення та комунікаційні властивості молоді, зробити їх дозвілля змістовним, опанувати нові знання з історії, краєзнавства, громадянської освіти, літератури, отримувати нові навички та компетенції у створенні медіапродуктів, досліджувати історичну спадщину.

Як працює гурток? Усі проєкти – дослідження. Раз на тиждень, в неділю, у вільний від навчання і роботи час, юнаки та дівчата приходять до бібліотеки з підготовленими повідомленнями та презентаціями і представляють їх іншим. Після кожного виступу звучить багато запитань та пропозицій, відбувається «Мозковий штурм» і вони разом вирішують хто чим займатиметься далі для реалізації проєкту.

Під час дослідницької роботи учні та студенти навчаються працювати з первинними та вторинними документами з надійних джерел: електронних ресурсів, наукових публікацій, книг та оцифрованих документів Запорізького (Олександрівського) архіву, вивчають друковані матеріали бібліотек (книги, публікації з регіональних періодичних та наукових видань, у тому числі щорічник «Музейний вісник», який видає Запорізький обласний краєзнавчий музей).

До засідань гуртка долучають істориків-краєзнавців, письменників Запоріжжя, які відповідають на численні запитання молоді, вчать їх працювати з джерелами інформації.

Керівниця гуртка також готує презентацію, представляє нову інформацію, яку вона досліджувала, знайомить із новими джерелами, документами, відповідає на запитання молоді, документує усі побажання.

Особливо молоді подобається **«робота в полях»**. Вони ретельно готуються до кожної експедиції, розподіляють обов'язки та обирають керівника проєкту. Учасники гуртка виїжджають на об'єкти (за умови хорошої погоди) та досліджують їх безпосередньо. Фотографують, знімають відео – одразу на дві-три камери, бажано одночасно. Беруть інтерв'ю у свідків подій, істориків. Документують та обробляють матеріали досліджень.

На великому екрані гуртківці детально переглядають старі фото, мапи, які дозволяють скоригувати маршрути наступних експедицій, відзнятий матеріал або шукають нові факти, історії з перевірених джерел. Потім обговорюють, аналізують та підсумовують.

Усі проєкти – навчальні. Обов'язково виділяється час на оволодіння будь-якою компетенцією. Освоюється нова методика, робота з новою апаратурою. Переглядаються навчальні відеоуроки або майстер-класи.

Окремий напрямок роботи гуртка: навчання соціальній журналістиці, комунікаціям, медіаграмотності та оволодінню технічними засобами для створення медіапродуктів.

Кожне краєзнавче дослідження – окремий проєкт.

З 2021 року триває робота над проєктом **«Таємниці хутора глухонімих»**. Школа-хутір виник у 1903 році на благодійні внески, почав процвітати та став відомий за кордоном. Але був нещадно розгромлений у 1913 році російськими «освітніми» чиновниками.

Мета проєкту: створення непрофесійною апаратурою 5 короткометражних краєзнавчих фільмів для молоді.

Для реалізації проєкту гуртківці працюють з першоджерелами з обласного архіву, обласного краєзнавчого музею, вивчають літературу,

шукають інформацію в електронних ресурсах, навчаються техніці інтерв'ю, монтажу, зустрічаються з журналістами, операторами, режисерами з місцевого телебачення, істориками-краєзнавцями та виїжджають на дослідження хутора.

Під час поїздок відбуваються зйомки у Шевченківському районі міста Запоріжжя, де частина будівель школи-хутора збереглася, знайомство та інтерв'ю з людьми, які викладали у школі глухонімих, створеній на базі школи-хутора, краєзнавцями тощо.

Жовтень 2022 року вніс корективи у роботу гуртка. На жаль, крилаті ракети, випущені російськими окупантами, зруйнували кілька будівель у Запоріжжі. Наразі діє заборона на фото-відеозйомку.

І хоч проєкт «поставлений на паузу» через неможливість знімати, молодь доопрацьовує сценарій, продовжує збір архівних матеріалів.

А також у гуртківців змінилися погляди на історичні події початку ХХ століття, і на це вплинуло повномасштабне вторгнення росіян.

У 2023 році розпочали роботу над проєктом **«Поляк Фелікс Мовчановський - мер м. Олександрівська Катеринославської губернії»**. Зараз зібрали та дослідили матеріали біографії відомого мера міста початку ХХ сторіччя, йде робота над створенням сценарію майбутнього фільму.

З 2022 року на прохання Центра гуртківці почали створювати **«Щоденники спогадів у дні війни»**. Продовжують збирати письмові свідчення про російсько-українську війну дослідників гуртка та їх знайомих молодих людей. Це можливість поділитися спогадами, роздумами, задокументувати їх для історії.

Запоріжжя – прифронтове місто, всього кілька десятків кілометрів від лінії розмежування. Дотримуючись безпеки, учасники гуртка проводять дослідження і зараз. Щотижня збираються в Запорізькій обласній бібліотеці для юнацтва на засідання краєзнавчого гуртка **«Долоні»**, займаються новими проєктами. Також до них доєдналися студенти з окупованого Бердянська, дехто з них - онлайн (знаходяться в Польщі, Німеччині).

Гуртківці отримують постійний зворотній зв'язок та підтримку від координатора Centropa в Україні. А ось у липні 2023 року сталася справжня несподіванка для молодих дослідників, коли на підсумковій Міжнародній конференції Centropa (Concluding Conference of the «Preserving Jewish Cemeteries» EU від ESJF European Jewish Cemeteries Initiative, Centropa and the Foundation for Jewish Heritage) під час презентації своєї подорожі в Україну на початку 2023 року, директор «Centropa» Едвард Серотта висвітлив успішну діяльність саме бібліотечного гуртка «Долоні» як приклад роботи студентів з прифронтового Запоріжжя під час війни, які своїми дослідженнями вносять вагомий вклад в роботу міжнародних організацій.

А вже 12 вересня 2023 року Едвард Серотта зустрівся з молодими дослідниками в Запорізькій обласній бібліотеці для юнацтва.

Відомому журналісту, фотографу та режисеру, американцю за походженням, який багато років живе у Відні, було цікаво дізнатися про мотивацію роботи молодих краєзнавців із Запоріжжя (керівник гуртка – провідний бібліотекар Лариса Головка), які долучились до участі у багатьох проектах Centropa протягом останніх років.

Інститут Centropa – неприбутковий історичний інститут, який використовує новітні технології та цифрові розповіді, був утворений з метою залучення студентів 21 століття до вивчення єврейської історії 20-го.

Проект «Життя, яке дарує сенс та красу / A life that gives meaning and beauty».

Учасники гуртка дослідили життя Саула Черниховського, що був родом із смт. Михайлівка Запорізької області.

Єврейський поет Саул Черниховський був письменником і лікарем, займався перекладами і розвитком івриту. У 1922 році вимушено емігрував з України від тиску комуністичного режиму СРСР. Він є однією з найвідоміших постатей в Ізраїлі, але майже невідомий в Україні.

На основі дослідження запорізькі краєзнавці створили фільм «Життя, яке дарує сенс та красу / A life that gives meaning and beauty: за мотивами життєвої історії поета Саула Черниховського».

Спілкування - вкрай важливо! Це дає сили бібліотекарям виховувати та працювати з учнівською молоддю і досліджувати історичну спадщину, своє коріння. Можливість реалізувати себе та свої права, мріяти про майбутнє, створювати та реалізовувати нові проєкти, навіть під час війни, займатися улюбленою справою - дослідженням культури та історії і постійно відчувати надійне плече підтримки.

Комунальний заклад
«Запорізька обласна бібліотека для юнацтва»
Запорізької обласної ради
пр. Соборний, 210; м. Запоріжжя; 69037

Тел.: 068 708 12 65

Ел.пошта: younglib.zp@ukr.net; oub-zp@online.ua;
younglib.zp@gmail.com

Сайт: <http://younglibzp.com.ua>

Приєднуйтеся до нас: YouTube, Facebook, Instagram

